A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2005. szeptember 8. *

A C-129/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d'État (Belgium) a Bírósághoz 2004. március 9-én érkezett, 2004. február 25-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Espace Trianon SA,**

a **Société wallonne de location-financement SA (Sofibail)**

és

az **Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi (FOREM)**

* Az eljárás nyelve: francia.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, C. Gulmann (előadó), R. Schintgen, G. Arestis és J. Klučka bírák,

főtanácsnok: C. Stix-Hackl,
hivatalvezető: K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. december 16-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— az Espace Trianon SA és a Société wallonne de location-financement SA (Sofibail) képviseletében P. Coenraets és C. Lépinois ügyvédek,

— az Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi (FOREM) képviseletében M. Uyttendaele, M. Mareschal és D. Gerard ügyvédek,

— az osztrák kormány képviseletében M. Fruhmann, meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében K. Wiedner és B. Stromsky, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. március 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.) módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv (HL L 395., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 246. o.; a továbbiakban: a 89/665 irányelv) 1. cikkének értelmezésére irányul.

2 A kérelmet az Espace Trianon–Sofibail alkalmi társaság tagjai: az Espace Trianon SA (a továbbiakban: Espace Trianon), a Société wallonne de location-financement SA (a továbbiakban: Sofibail), valamint az Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi (a továbbiakban: FOREM) közötti jogvitában terjesztették elő, amelynek tárgya egy közbeszerzési eljárás volt.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 89/665 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok megtesznek minden szükséges intézkedést annak biztosítására, hogy - a 71/305/EGK, a 77/62/EGK és a 92/50/EGK irányelv hatálya alá tartozó szerződés-odaítélési eljárást illetően - az ajánlatkérő által hozott határozatot eredményesen és főként a lehető leggyorsabban felül lehessen vizsgálni a következő cikkekben és különösen a 2. cikk (7) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelelően, valamint azon az alapon, hogy e határozat a közbeszerzések területén megsértette a Közösség jogszabályait vagy az e szabályokat végrehajtó nemzeti szabályokat.

[...]

(3) A tagállamok biztosítják, hogy a tagállamok által megállapítandó részletes szabályok szerint legalább azon személyeknek legyen lehetőségük jogorvoslati eljárás igénybevételére, akiknek érdekében áll vagy állt egy adott árubeszerzésre vagy építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződés elnyerése, és állítólagos jogsértést szenvedtek, vagy fennáll ennek a kockázata.

[...]"

4 A 89/665 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy az 1. cikkben meghatározott jogorvoslati eljárások érdekében hozott intézkedések hatáskört adjanak:

[...]

b) a jogellenesen meghozott határozatok megsemmisítésére vagy megsemmisíttetésére, beleértve a diszkriminatív műszaki, gazdasági vagy pénzügyi előírások eltörlését az ajánlati felhívásból, az ajánlattételhez szükséges dokumentációból, illetve minden egyéb, a kérdéses szerződés-odaítélési eljárásra vonatkozó dokumentumból

[...]".

5 Az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/37/EGK tanácsi irányelv (HL L 199., 54. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 163. o.) 21. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Több ajánlattevő közösen is tehet ajánlatot. Ilyen esetben az ajánlat megtétele nem köthető meghatározott társasági forma létrehozásához, azonban a szerződés odaítélése esetén a közös ajánlatot tevő nyertesektől ez megkövetelhető."

A nemzeti szabályozás

6 A Conseil d'État-ról szóló, 1973. január 12-i lois coordonnées (az államtanácsról szóló egységes szerkezetbe foglalt törvények, *Moniteur belge*, 1973. március 21., 3461. o.) 14. cikkének (1) bekezdése szerint a Conseil d'État rendelkezik hatáskörrel a közbeszerzési szerződések odaítéléséről szóló határozatok megsemmisítése iránt benyújtott jogorvoslati kérelmek elbírálására.

7 Az egységes szerkezetbe foglalt törvények 19. cikkének (1) bekezdése, amely többek között a megsemmisítés iránti jogorvoslati jogot szabályozza, a következőképpen rendelkezik:

„[...] megsemmisítés iránti jogorvoslati kérelmet nyújthat be [...] a közigazgatási tagozathoz minden fél, aki valamely sérelmet vagy érdeket igazol, és a kérelmet írásban kell benyújtani a tagozathoz, a Király által meghatározott formában és határidőn belül".

8 Ami a keresetindításról szóló határozatot illeti, a Code des sociétés (a gazdasági társaságokról szóló törvény) 522. cikkének (2) bekezdése a részvénytársaságok (sociétés anonymes) tekintetében a következőket írja elő:

„A társaságot harmadik személyekkel szemben és a bíróság előtt mind felperesként, mind alperesként az igazgatótanács képviseli. Emellett az alapító okirat felhatalmazhatja az igazgatótanács egy vagy több tagját a társaság önálló vagy együttes képviseletére. E kikötés harmadik személyekkel szemben hatályos."

9 A fenti törvény szabályozza a korábban „associations momentanées" névvel jelölt alkalmi társaságok (sociétés momentanées) jogi helyzetét. Az alkalmi társaságot ugyanezen törvény 47. cikke úgy határozza meg, mint olyan „jogi személyiség nélküli társaság, amelynek célja egy vagy több meghatározott kereskedelmi ügylet cégnév nélkül történő lebonyolítása".

Az alapügy és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 A FOREM mint ajánlatkérő 1997. szeptember 30-án ajánlati felhívást tett közzé az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában*, a Liège-i Területi Igazgatóság használatára szolgáló „megközelítőleg 6500 m^2 alapterületű épület tervezése, kivitelezése és finanszírozása" tárgyában.

11 Az ajánlatok felbontására 1998. február 20-án került sor. Öt ajánlatot nyújtottak be, ezek között volt az Espace Trianon–Sofibail alkalmi társaság ajánlata.

12 A FOREM Igazgatótanácsa 1998. december 22-én egy másik alkalmi társaság, a CIDP-BPC részére ítélte oda a szerződést. Ugyanezen igazgatótanács 1999. január 8-án jóváhagyta az 1998. december 22-i határozatát. Az odaítélésről szóló határozatot 1999. január 25-én kézbesítették az Espace Trianon és a Sofibail részére.

13 E két társaság 1999. február 19-én, illetve 1999. március 8-án a FOREM Igazgatótanácsának 1998. december 22-i és 1999. január 8-i határozatainak megsemmisítése iránti keresetlevelet nyújtott be.

14 A Conseil d'État az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában megállapítja, hogy az Espace Trianonnak a keresetindításról szóló határozatait nem az igazgatótanács hozta – az alapító okiratnak megfelelően –, hanem az igazgatótanács két tagja. Ezért azok nem szabályosak. A Conseil d'État ezzel szemben megállapítja, hogy a Sofibailnak a keresetindításról szóló határozatai nem vitathatók.

15 Mivel e két társaság az ajánlatát az Espace Trianon–Sofibail alkalmi társaság nevében nyújtotta be, és az Espace Trianonnak a keresetindításról szóló határozatai nem szabályosak, a Conseil d'État – annak megállapítása érdekében, hogy a Sofibail jogorvoslati kérelmei elfogadhatóak-e abban az esetben, ha már csak ő vitatja a FOREM Igazgatótanácsának 1998. december 22-i és 1999. január 8-i határozatait – felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e a [...] 89/665/EGK tanácsi irányelv 1. cikkével az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint a Conseil d'État-ról szóló, 1973. január 12-i lois coordonnées 19. cikkének (1) bekezdése, amely úgy értelmezendő, hogy azon jogi személyiséggel nem rendelkező alkalmi társaság esetében, amely ilyen minőségben részt vett valamely közbeszerzési szerződés odaítélési eljárásában, és a szerződést nem neki ítélték oda, a társaság tagjai csak együttesen – társasági tag minőségükben vagy saját nevükben — nyújthatnak be jogorvoslati kérelmet az említett szerződés odaítéléséről szóló határozattal szemben?

2) Más lesz-e a kérdésre adott válasz abban az esetben, ha az alkalmi társaság tagjai ugyan együttesen nyújtottak be jogorvoslati kérelmet, de az egyik tag jogorvoslati kérelme elfogadhatatlan?

3) Ellentétes-e a [...] 89/665/EGK tanácsi irányelv 1. cikkével az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint a Conseil d'État-ról szóló, 1973. január 12-i lois coordonnées 19. cikkének (1) bekezdése, amely úgy értelmezendő, hogy az ilyen alkalmi társaság tagja sem társasági tag minőségében, sem saját nevében nem indíthat önállóan jogorvoslati eljárást az odaítélésről szóló határozattal szemben?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

16 Az első és harmadik kérdés, amelyeket együttesen kell megvizsgálni, arra irányul, hogy ellentétes-e a 89/665 irányelv 1. cikkével az a nemzeti jogi rendelkezés, amely szerint – ha valamely jogi személyiséggel nem rendelkező alkalmi társaság ilyen minőségben részt vett valamely közbeszerzési szerződés odaítélési eljárásában, és a szerződést nem neki ítélték oda – e társaság tagjai csak együttesen nyújthatnak be jogorvoslati kérelmet a szerződés odaítéléséről szóló határozattal szemben. A második kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy más lesz-e az első és harmadik kérdésre adott válasz abban az esetben, ha az alkalmi társaság tagjai ugyan együttesen jártak el, de az egyik tag keresete elfogadhatatlannak minősül.

17 Emlékeztetni kell arra, hogy a 89/665 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében lehetővé kell tenni, hogy az ajánlatkérő által hozott határozatokat eredményesen felül lehessen vizsgálni, továbbá a fenti cikk (3) bekezdése értelmében lehetővé kell tenni, hogy legalább azon személyeknek lehetőségük legyen jogorvoslati eljárás igénybevételére, akiknek érdeke fűződik a közbeszerzési szerződés elnyeréséhez.

18 Az Espace Trianon, a Sofibail és az Európai Közösségek Bizottsága azt állítja, hogy olyan körülmények között, mint amelyek az alapügyben is felmerültek, az a nemzeti eljárási szabály, amely megköveteli, hogy valamely alkalmi társaság tagjai együttesen indítsanak keresetet, és ezért a közbeszerzési szerződés odaítéléséről szóló határozattal szembeni jogorvoslati eljárás megindításában egyhangúan egyet kell érteniük, nem veszi figyelembe a jogosvoslati eljárás biztosításának a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelményét. Megítélésük szerint a hatékony bírói jogvédelemnek lehetővé kell tennie, hogy az ilyen társaság tagjai egyéni jogorvoslati joggal rendelkezzenek.

19 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy azzal, hogy azon személyekre utal, akiknek érdeke fűződik a közbeszerzési szerződés elnyeréséhez, a fenti 1. cikk (3) bekezdése olyan esetben, mint amely az alapügyben is felmerült, arra a személyre vonatkozik, aki a szóban forgó közbeszerzési szerződésre vonatkozó ajánlata benyújtásával tanúsította, hogy érdekében áll a szerződés elnyerése.

20 Márpedig ebben az esetben az alkalmi társaság nyújtott be ajánlatot e minőségében, és nem pedig a társaság tagjai önállóan. E társaság minden tagja köteles lett volna aláírni a szerződést, és – amennyiben a részükre ítélték volna oda a szóban forgó szerződést – az építési beruházást kivitelezni.

21 A Bíróság elé terjesztett más esetekkel szemben (lásd különösen a C-230/02. sz., Grossmann Air Service ügyben 2004. február 12-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-1829. o.] 28. pontját és a C-26/03. sz., Stadt Halle és RPL Lochau ügyben 2005. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2005., 1. o.] 41. pontját) semmi nem akadályozta az alapeljárásban az alkalmi társaság tagjait abban, hogy együttesen, társasági tag minőségükben vagy saját nevükben nyújtsanak be megsemmisítés iránti jogorvoslati kérelmet az 1998. december 22-i és az 1999. január 8-i határozat ellen.

22 Ezért az a nemzeti eljárási szabály, amely azt követeli, hogy az ajánlatkérőnek a közbeszerzési szerződés odaítéléséről szóló határozatával szembeni, megsemmisítés iránti jogorvoslati kérelmet az ajánlattevő alkalmi társaságot alkotó tagok együttesen nyújtsák be, nem korlátozza úgy e jogorvoslati jogot, hogy az ellentétes lenne a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésével.

23 Ez annál is inkább így van, mert az iratokból kitűnik, hogy a belga jogban az ilyen társaság tagjai a jogorvoslati kérelem benyújtása előtt belső megállapodás útján — minden más formalitás nélkül – bármikor szabályozhatják a keresetindításra vonatkozó társasági hatásköri kérdést.

24 Továbbá nem fogadható el a Bizottság azon érvelése, miszerint a 93/97 irányelv 21. cikkével ellentétes az olyan szabály, mint amely az alapeljárásban is felmerült, amely a közös ajánlatot tevő csoport számára az ajánlat megtételéhez meghatározott társasági forma létrehozásának követelményét írja elő. Az alapeljárásban érintett nemzeti szabály ugyanis pusztán azt követeli meg, hogy az alkalmi társaság a keresetindításhoz biztosítsa a tagjai által az ajánlattétel érdekében létrehozott társasági formának megfelelő képviseletét.

25 Másrészt rögzíteni kell, hogy a jelen ügyben hivatkozott eljárási szabály egyformán vonatkozik minden jogorvoslati kérelemre, amelyet az alkalmi társaság tagjai a tevékenységük során végzett ügyletekkel összefüggésben nyújtanak be, és nincs jelentősége annak, hogy a kérelmek a közösségi jog vagy a nemzeti jog megsértésén alapulnak-e, illetve hogy építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésekre vagy más ügyletekre vonatkoznak.

26 A fentiek alapján az olyan szabály, mint amely az alapeljárásban is felmerült, már nem tekinthető olyan szabálynak, amely sértheti a hatékony felülvizsgálatnak a 89/665 irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében foglalt követelményét. Ez az elv nem követeli meg, hogy a jogorvoslati kérelmet abban az esetben is elfogadhatóvá kell nyilvánítani, ha nem tartották be azokat az eljárási képviseletre vonatkozó előírásokat, amelyek az eljáró személy tekintetében létrehozott társasági formából következnek.

27 Végül pedig ami második kérdést illeti, semmi nem utal arra, hogy másként kellene kezelni azokat az eseteket, ahol a jogorvoslati kérelmet már kezdettől fogva csak az alkalmi társaság egyes tagjai nyújtották be, illetve ahol a jogorvoslati kérelmet kezdetben az említett tagok együttesen nyújtották be, azonban egyikőjük jogorvoslati kérelmét ezt követően elfogadhatatlannak ítélték.

28 Azon nemzeti szabályok alapján, amelyek csak annyit követelnek meg, hogy a kérelmezők vegyék figyelembe azokat a feltételeket, amelyek a tagok által választott társasági formának megfelelő eljárási képviseletre vonatkoznak, mindkét esetben elfogadhatatlan a jogorvoslati kérelem. Az ilyen követelmények általános érvényűek, és nem korlátozzák a 89/665 irányelvvel ellentétesen a jogorvoslatok hatékonyságát és az ajánlattevők jogorvoslati lehetőségét. Ezenkívül az alkalmi társaság egyik tagja jogorvoslati kérelmének elfogadhatatlanságát indokolhatják olyan körülmények is, amelyek azt tanúsítják, hogy érvényesen nem alakult ki az érintett tag keresetindításra vonatkozó szándéka.

29 A fentiek alapján az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy:

— a 89/665 tanácsi irányelv 1. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha a nemzeti jog szerint azon jogi személyiséggel nem rendelkező alkalmi társaság esetében, amely ilyen minőségben részt vett valamely közbeszerzési szerződés odaítélési eljárásában, és a szerződést nem neki ítélték oda, a társaság tagjai csak együttesen nyújthatnak be jogorvoslati kérelmet az említett szerződés odaítéléséről szóló határozattal szemben, de az egyes tagok önállóan ezt nem tehetik;

— a kérdésre ugyanezt a választ kell adni abban az esetben is, ha az alkalmi társaság tagjai ugyan együttesen nyújtottak be jogorvoslati kérelmet, de az egyik tag jogorvoslati kérelme elfogadhatatlan.

A költségekről

30 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségek viseléséről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelvvel módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv 1. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha a nemzeti jog szerint azon jogi személyiséggel nem rendelkező alkalmi társaság esetében, amely ilyen minőségben részt vett valamely közbeszerzési szerződés odaítélési eljárásában, és a szerződést nem neki ítélték oda, a társaság tagjai csak együttesen nyújthatnak be jogorvoslati kérelmet az említett szerződés odaítéléséről szóló határozattal szemben, de az egyes tagok önállóan ezt nem tehetik.

A kérdésre ugyanezt a választ kell adni abban az esetben is, ha az alkalmi társaság tagjai ugyan együttesen nyújtottak be jogorvoslati kérelmet, de az egyik tag jogorvoslati kérelme elfogadhatatlan.

Aláírások